

Stereotypy

v knihovnictve

PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Stereotypy v knihovníctve

Názov: Stereotypy v knihovníctve

Autorka: Mgr. Natália Juráková –informačná
špecialistka

Vydalo: Slovenské národné stredisko pre ľudské
práva, v Bratislave 2016

Vydanie: prvé

Za obsah a jazykovú úpravu zodpovedá autor.

Text neprešiel jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-89016-81-5

EAN 9788089016815

© Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Nepredajné

2016

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	6
1 Terminologický základ.....	8
1.1 Stereotyp.....	8
1.2 Knihovníctvo.....	8
1.2.1 Je knihovníctvo profesia?.....	8
1.3 Knihovník.....	10
2 Vznik a história stereotypov v knihovníctve.....	10
2.1 Vznik stereotypov.....	11
2.2 História knihovníckych stereotypov.....	12
2.2.1 Otázka pohlavia, spoločenskej triedy a sexuality.....	15
3 Knihovnícke stereotypy súčasnosti.....	16
3.1 Carmichael: Mužskí knihovníci a ženský obraz (The Male librarian and the Feminine Image).....	17
3.2 Staré panny, policajti a sociálny vyvrhlíci: obraz masových médií a pohľad verejnosti na knihovníkov.....	17
3.3 Forsythe: Analýza tweetov.....	19
3.4 Attebury: Vnímanie profesie: Knihovníci a stereotypy v online videách (Perceptions of a Profession: Librarians and Stereotypes in Online Videos).....	19
3.5 Typológia knihovníckych stereotypov.....	21
3.5.1 Typológia Paula Moshera.....	22
3.5.2 Typológia Maury Seale.....	23
4 Odporúčania a riešenie problematiky.....	25
Záver.....	26
Zoznam bibliografických odkazov.....	28
Zoznam tabuliek a obrázkov.....	30

Úvod

Naivné blondínky, hlúpi policajti... aj to sú stereotypy, s ktorými sa stretávame takmer na dennom poriadku. Sú súčasťou nášho pohľadu na svet, každodenných konverzácií a samozrejme aj humoru. Ich vznik je podmienený zovšeobecňovaním, čo znamená, že na základe určitej charakteristiky začneme vnímať človeka istým spôsobom. Potom začneme takto vnímať celú skupinu ľudí či už s rovnakým zovňajškom, povoláním alebo rasou. A stereotyp je na svete a šíri sa naprieč komunitou. Treba si však uvedomiť jedno. Nie všetky blondínky sú naivné, nie všetci policajti sú hlúpi, a nie všetci zamestnanci knižnice sú nepríjemné ženy.

Existencia stereotypov v rôznych oblastiach života je prirodzená. Niektoré stereotypy ale môžu negatívne ovplyvňovať pohľad ľudí na určité skupiny. Práve existencia a šírenie stereotypov môže smerovať k nerovnakému zaobchádzaniu. A tým až k diskriminácii. Ochrana pred diskrimináciou v niektorých oblastiach poskytuje zásada rovnakého zaobchádzania, pričom jej dodržiavanie posudzuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) ako národný antidiskriminačný orgán. Stereotypy ovplyvňujú rôzne oblasti ľudského života a skúmať ich by bolo zaujímavé z viacerých hľadísk. My sme sa rozhodli pre ich skúmanie práve v oblasti knihovníctva hneď z niekoľkých dôvodov. Inšpirovala nás najmä skutočnosť, že prvý marcový týždeň na Slovensku prebieha každoročne týždeň slovenských knižníc. A keďže jednou z úloh Strediska je aj poskytovanie knižničných služieb, rozhodli sme sa pripraviť k príležitosti tohto týždňa publikáciu. Zvolili sme si tému, ktorá úzko súvisí so Strediskom

a zároveň by mohla zaujať aj ľudí pracujúcich v oblasti knihovníctva.

Táto problematika je totiž stále aktuálna. Povaha knihovníctva sa mení, prebieha čoraz intenzívnejšia informatizácia. Knihovnícke stereotypy sa ale nanešťastie nemenia. Za najpopulárnejší stereotyp pracovníka knižnice je stále považovaná prísna žena vo vyššom veku.

Knihovnícke stereotypy vychádzajú zo vzniku knihovníctva ako takého a do veľkej miery boli ovplyvňované jeho historickým vývojom. Povolanie knihovník bolo spočiatku uctievané a knihovníci boli často jednými z mála gramotných ľudí. Postavenie knihovníkov ale začalo postupne upadať a dnešné výskumy dokonca poukazujú na to, že študenti nevedia, čo je náplňou práce knihovníka. Na základe týchto stereotypov je potom knihovník vnímaný ako nepotrebný, pretože veľa ľudí ani netuší, v čom všetkom spočíva jeho práca.

Je ťažké zistiť, prečo tieto, prevažne negatívne stereotypy, pretrvávajú až dodnes. Môže za to mediálny obraz knihovníka, ktorý ho často ukazuje opierajúc sa o pult s knihami? Pre ľudí, ktorí knižnice nenavštevujú, je to jediný obraz knihovníka, s ktorým prichádzajú do kontaktu a chýba im kontext. Nemožno však za všetko viniť médiá, ktoré do veľkej miery stereotypy len preberajú. Riešením je skôr šírenie povedomia o tejto problematike a snaha upozorniť ľudí o existencii stereotypov a ich prípadných negatívnych vplyvoch. Skúsme preto vyjsť zo svojej komfortnej zóny, overiť si pravdivosť niektorých tvrdení a „neškatul’kovať“ ľudí na základe nepodložených faktov.

Táto publikácia by mala slúžiť ako prehľad existujúcich stereotypov v knihovníctve či histórie vzniku týchto stereotypov. Pre čitateľa môže slúžiť ako zaujímavý exkurz stereotypmi v knihovníctve a ich formovaním, nakoľko na Slovensku tejto téme doposiaľ nebola venovaná veľká pozornosť. Snažili sme sa preto objasniť vznik stereotypov a ich stručný historický vývoj, ako aj porovnať výsledky prieskumov na túto tému.

1 Terminologický základ

1.1 Stereotyp

Stereotypy sú charakteristiky pripisované skupinám ľudí na základe ich pohlavia, rasy, pôvodu či iných faktorov. Stereotypizácia je forma zovšeobecňovania, ktorá ľudí určitej skupiny definuje na základe charakteristiky, ktorá je pre danú skupinu podobná. Potom sa predpokladá, že všetci príslušníci tejto skupiny disponujú touto vlastnosťou. Takéto zovšeobecňovanie je často neodôvodnené a nepodložené a navyše nezohľadňuje diverzitu jednotlivcov v týchto skupinách. Takéto správanie môže viesť k diskriminácii skupín, pokiaľ stereotypy s nimi spájané sú veľmi negatívneho charakteru (Nittle 2015).

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov považuje za diskrimináciu také konanie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza s inou osobou v porovnateľnej situácii. Zákon definuje, čo je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie, neoprávnený postih, pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva 2011).

1.2 Knihovníctvo

Knihovníctvo možno definovať ako sociálny jav zahŕňajúci knižnice a knižničné systémy, a zároveň teoretické, odborné, vzdelávacie, profesné, sociálne, kultúrne, právne a iné súvislosti ich existencie (Katuščák 1998). Knihovníctvo tiež možno definovať ako vedný, študijný a praktický odbor, ktorého predmetom sú všetky aspekty činnosti knižníc a knihovníctva. Ako vedný a študijný odbor je súčasťou informačnej vedy (Zemánková).

1.2.1 Je knihovníctvo profesia?

Stereotypy v knihovníctve môžu byť do istej miery podmienené kultúrnymi nejasnosťami o vzniku profesie. Vo viacerých štúdiách sa stretávame s problémom či knihovníctvo možno vôbec považovať za profesiu. Preto sme sa pokúsili hlbšie zanalyzovať tento problém, okolo ktorého stále prebieha búrlivá diskusia.

Sociológovia sa už dlhšiu dobu zaujímali o chápanie povahy jednotlivých povolání, ich spoločenské role a o to, čo podmieňuje ich zmenu. Rozdiely medzi povolaním a zamestnaním boli definované, a následne bola táto definícia mnohokrát preformulovaná. Pre lepšie pochopenie sa pokúsime ukázať si rozdiely medzi zamestnaním a profesiou. Rozdiely si zobrazíme v jednoduchej tabuľke.

Tabuľka 1- Porovnanie profesie a zamestnania (Surbhi 2015)

	Zamestnanie	Profesia
Vyššie vzdelanie	Nie	Áno
Plat určuje	Produkcia	Skúsenosti a znalosti
Stupeň nezávislosti	Nie je nezávislé	Profesionál je úplne nezávislý
Zodpovednosť	Nie	Áno
Rešpekt a status	Nízky	Veľmi vysoký
Typ práce	Zväčša manuálna	Kreatívna
Zmena práce	Časté striedanie prác	Veľmi nepravdepodobná

Ako vidíme v tabuľke zamestnanie na rozdiel od profesie vyžaduje nižšie vzdelanie. Pre vykonávanie profesií je totiž potrebné zvládnuť komplexnej teórie. Za najznámejšie profesie môžeme považovať právo a medicínu. Kým profesionál je nezávislý, platený za svoje schopnosti a znalosti a jeho práca si vyžaduje veľkú mieru zodpovednosti, bežný zamestnanec je zväčša platený za svoju produkciu a jeho práca nevyžaduje zodpovednosť. Od toho sa vyvíja aj spoločenské postavenie. Jedinci vykonávajúci profesiu sú v spoločnosti považovaní za vysoko postavených a nepredpokladá sa u nich zmena práce- lekár sa zrazu nestane právnikom a podobne. Naopak, u zamestnanca pozorujeme nižší spoločenský status a častejšie striedanie prác.

Mnohé zamestnania, ktoré často nazývame profesiami, iba vykazujú znaky profesií. V sociologickej terminológii sa ale nachádzajú niekde medzi nimi. Tieto zamestnania nazývame

semiprofesiami. Medzi zamestnania, ktoré sú zo sociologického hľadiska považované za semiprofesie, môžeme zaradiť- sociálnu prácu, zdravotníctvo a ošetrovatelstvo, učiteľstvo, pastoračnú starostlivosť a knihovníctvo. Semiprofesie majú špecializovanú bázu poznatkov, avšak táto je považovaná za menej rozvinutú a tým pádom existuje menej prekážok pre vykonávanie danej semiprofesie. Taktiež sa vyžaduje nižšie vzdelanie oproti profesiám ako takým (Litwin 2010).

V sociologickom ponímaní teda môžeme hovoriť o knihovníctve ako o semiprofesií. Liwtin (2010) dospel k poznaniu, že autori, ktorí boli z oblasti knižničnej a informačnej vedy a boli istým spôsobom spojení so sociológiou, používali termín semiprofesia. Naopak autori, ktorí boli knihovníkmi, alebo boli úzko spojení s knižničnou a informačnou vedou, nazývali knihovníctvo profesiou.

Tento rozdiel môže vychádzať z námetok, že knihovníctvo naozaj nesie status profesie, ale tiež poukazuje na rozličnú terminológiu v akademických disciplínach. Sám autor sa zmienil, že knihovníctvo je profesiou v rámci jeho profesionálneho života, a za semiprofesiou ho opovažuje v rámci uznávania sociologickej terminológie.

Vzhľadom na to, že semiprofesie sú zväčša profesie, v ktorých prevláda ženské pohlavie, treba brať do úvahy otázku sexizmu. Sociológ Andrew Abbot (1998), ktorý sa špecializuje na profesie, napísal článok pojednávajúci o postavení knihovníctva. Rozdiel medzi profesiami a semiprofesiami je podľa neho do veľkej miery ovplyvnený pohlavím.

V súčasnosti knihovníci neustále hľadajú odpovede na otázky:

- Je knihovníctvo profesia?
- Ak je, čo to znamená?
- Prečo je knihovníctvo feminizovaná profesia?
- Ako môže knihovníctvo ako profesia čeliť genderovým tlakom spoločnosti?
- Je nedostatok rešpektu voči knihovníkom spôsobený tým, že knihovníctvo nie je považované za profesiu?
- Sú knihovníci nejakým spôsobom zodpovední za nedostatok rešpektu, ktorý im je prejavovaný?
- Je pravda, že ľudia majú tendenciu preukazovať rešpekt svojim lekárom, právnikom alebo profesorom ale nerešpektujú rovnakým spôsobom svojich knihovníkov?

Názory knihovníkov o knihovníctve ako profesii a názory verejnosti sa líšia, ale v určitom bode sa stretávajú. Na základe množstva článkov z knihovníckej literatúry, polemizujúcej o postavení a otázke knihovníctva ako profesie, a takisto na základe známych zdrojov, ktoré skúmajú knižničné stereotypy, môžeme dôjsť k záveru, že knihovníctvo ako ho poznáme, je často vnímané v modernej kultúre ako povolanie s nízkym spoločenským postavením, alebo nie je považované za profesiu vôbec (Keer 2015).

1.3 Knihovník

„Knihovník je informačný pracovník s príslušnou kvalifikáciou, vykonávajúci odborné činnosti v knižnici. Jeho odborné znalosti zahŕňajú poznatky o dokumentoch (ochrana,

spracovanie, typológia, klasifikácia), o knižničných fondoch (štruktúra, budovanie, ochrana), o informáciách a komunikácií (informácie a poznanie, počítačové spracovanie, prenos informácií), o používateľov informácií (receptia informácií, informačné potreby). Knihovník nie je definovaný len odbornou prácou, ale aj organizáciou, v ktorej pracuje. Nie každého zamestnanca knižnice možno považovať za knihovníka. Knihovník je ten, ktorý vykonáva odborné práce, čiže činnosti, ktoré vyžadujú profesionálne rozhodnutia na základe kvalifikácie.“ (Katuščák 2000).

Knihovník vystupuje hlavne v troch základných funkciách: 1. ako ochranca, ktorý zbiera, ochraňuje a spracováva knižný fond 2. Ako sprostredkovateľ, ktorý sprístupňuje fond a informácie používateľom, prezentuje poznanie a identifikuje používateľské potreby, používateľov, 3. Ako organizátor, ktorý je tvorcom a podnecovateľom komunikačných vzťahov medzi ľuďmi (Katuščák 2000).

2 Vznik a história stereotypov v knihovníctve

V tejto kapitole si objasníme, ako sa formovali stereotypy v knihovníctve a ako tým bolo ovplyvnené knihovníctvo samotné. Budeme sa zaoberať historickým pohľadom na tvorbu stereotypov, otázkou pohlavia, spoločenskej triedy a sexuality. Predstavíme si stručnú históriu stereotypov od prvých knižníc až po 70. te roky 20. storočia.

2.1 Vznik stereotypov

Stereotypy v knihovníctve vznikali už od jeho počiatkov a nadobúdajú rôzne podoby podľa aktuálnej situácie. Za posledných 10-15 rokov ale vzrastá snaha odstraňovať alebo meniť tieto stereotypy, a to najmä v oblasti pohlavia či módy.

Odpovede na otázku, prečo stereotypy v knihovníctve vznikajú, sú zakorenené v histórii knihovníckeho povolania a vyplývajú tiež z pohľadu na profesiu vo väčších sociálnych kontextoch. Naše chápanie knižničných stereotypov nemôžeme oddeľovať od histórie knihovníctva, ktorá tieto stereotypy ovplyvnila.

Knihovníci ako takí nie sú zodpovední za vytváranie a pretrvávanie týchto stereotypov. Do istej miery ale aj knihovníci samotní ovplyvňovali tvorbu stereotypov. Stereotypy, ktoré vznikli na základe vzhľadu, rasy či štýlu obliekania neboli ovplyvnené knihovníkmi priamo. Vznikli len na základe odpozorovania určitých znakov, ktoré boli charakteristické pre niekoľko jedincov vykonávajúcich toto povolanie a začali sa zovšeobecňovať a šíriť naprieč komunitou. Za priame ovplyvňovanie stereotypov zo strany knihovníkov môžeme považovať snahu o odstraňovanie pôvodných stereotypov a ich nahrádzanie novými, umelo vytvorenými.

Ako vznik, tak aj vývoj stereotypov je podmienený dvoma hlavnými príčinami:

1. históriou a vývojom knihovníctva ako profesie,

2. otázkou pohlavia, rasy, triedy a sexuality v knižničných organizáciách.

V knihovníctve existuje viacero stereotypov, ktoré možno sú podmienené buď mediálnymi obrazmi knihovníka, alebo môžu byť odpozorované z názorov ľudí formou výskumov či prieskumov. Výskumom knihovníckych stereotypov a mediálnemu obrazu knihovníka sa budeme venovať v kapitole 3. Vo všeobecnosti, po porovnaní viacerých stereotypov ale možno nájsť taký, v ktorom sa väčšina stretáva.

Tento najrozšírenejší knihovnícky stereotyp možno popísať v niekoľkých bodoch:

- ženy v strednom, prípadne staršom veku,
- vlasy vyčesané do drdola,
- pohodlne oblečená a obutá,
- má okuliare,
- prísny pohľad, neustále napomína návštevníkov knižnice.

Napriek typickému, vyššie spomenutému stereotypu pracovníka knižnice, sa v súčasnosti stretávame aj s iným, moderným stereotypom zamestnanca knižnice. Hovorí sa napríklad o stereotype sexy knihovníčky, knihovníčky superhrdinky či potetovanej knihovníčky hipsterky.

Takmer všetky spomenuté stereotypy sa stretávajú v jednom: knihovnícke povolanie vykonáva jedinec ženského pohlavia, europoidnej rasy (Keer 2015). Typický stereotyp pracovníka knižnice môžeme vidieť na obrázku č. 1.

Obrázok 1-Typická predstava knihovníka (Librarian 2012)

V súčasnosti je práve zo strany knihovníkov presadzovaný stereotyp knihovníka hrdinu. Ten sa objavuje aj v ženskom aj v mužskom prevedení. Je to pravdepodobne snaha knihovníkov o negáciu najrozšírenejšieho stereotypu – nepríjemnej, nepríťažlivej ženy v rokoch. Knihovníkom hrdinom sa tiež snažia reflektovať na svoje aktuálne spoločenské postavenie, ktoré ich vykresľuje ako nepotrebných. Vytvorením superhrdinu sa snažia nielen upozorniť na svoju dôležitosť, upevniť svoje postavenie v spoločnosti ale aj poukázať na svoj nie vždy nepríťažlivý fyzický vzhľad. Na obrázku 2 sa nachádza v súčasnosti presadzovaný stereotyp knihovníka superhrdinu.

Obrázok 2- Súčasné stereotyp zobrazujúci knihovníčku ako superhrdinku (Crosby 2014)

2.2 História knihovníckych stereotypov

V tejto časti sa pokúsime priblížiť si históriu formovania knižničných stereotypov. Veľmi stručne si popíšeme históriu od prvých knižníc, cez stredovek, až po vznik kníhtlače. Samostatne si rozoberieme formovanie knihovníckych stereotypov v Amerike, kde sa táto problematika javí ako veľmi detailne prepracovaná.

Prvé knižnice

Prvé knižnice začínali ako archívy v starovekej Mezopotámii a Egypte. Tieto archívy boli uchovávané v depozitároch a boli

strážené súdnymi zapisovateľmi a náboženskými funkcionármi. Za jedny z prvých knižníc, ktoré boli rozoznateľnými organizovanými zbierkami zapísaných znalostí, považujeme Alexandrijskú knižnicu v Egypte a Pergamum v Turecku. Starovekí knihovníci boli vysoko uznávaní, často to boli vedci alebo kňazi, ktorí ako jedni z mála vedeli čítať.

Stredovek a renesancia

Počas stredoveku sa knižnice sústredili okolo kláštorov. Mnisi boli zároveň pisármi a hlavný pisár zväčša viedol knižnicu. Tieto kláštory boli jedinými miestami pre získavanie písaných poznatkov a mnisi pracujúci v týchto knižniciach mali v spoločnosti vysoké postavenie. Neskôr začali tieto knižnice toto postavenie strácať. Dôvodom bol vznik univerzít v mestách ako Bologna či Paríž, čo vytvorilo priestor pre vznik univerzitných knižníc, ktoré sa stali oveľa používanejšími.

Nárast knižníc

V 50. rokoch 15. storočia mala Vatikánska knižnica pod vedením pápeža Nicholasa V. zhromaždenú značnú zbierku rukopisov, konkrétne viac ako 1200 zväzkov. Neskorší vznik kníhtlače spôsobil revolúciu v oblasti prenosu informácií. Šírenie tlače viedlo k vyššej miere gramotnosti, knihy sa stali dostupnejšími a lacnejšími. Z kráľovských knižníc sa postupne začali formovať národné knižnice. Knihovníkmi boli často duchovní predstavitelia, ktorí boli významnými členmi spoločnosti (Marinelli 2000).

Formovanie stereotypov v Amerike

Dôvod, prečo sme sa rozhodli práve pre sumarizáciu historických udalostí ovplyvňujúcich knihovnícke stereotypy v Amerike je prostý. Dokumentov zaoberajúcich sa touto problematikou je v Amerike pomerne veľké množstvo, naopak v Európe sa tejto téme nevenovala dostatočne veľká pozornosť. Keďže americkí vedci tému detailne prepracovali, jednu kapitolu sme venovali práve formovaniu stereotypov v Amerike.

Podoba knihovníctva sa výraznejšie zmenila v Americkej spoločnosti po skončení Viktoriánskej éry. Do knihovníctva preniká nový, mladistvý, mestský postoj, ktorý začína prevládať nad tradičnými hodnotami. Rýchlo sa rozvíjajúci odbor knihovníctva bol otrasený touto zmenou, ktorá bola do veľkej časti podmienená kapitalistickým obchodným modelom.

Prví americkí knihovníci prichádzajú z Nového Anglicka a svojou vznešenosťou a vzdelaním sa stávajú akceptovanou súčasťou spoločnosti. Títo ľudia verili v morálne pozdvihnutie nevzdelanosti a seba považovali za výborných „poslov“ pre vykonávanie knihovníckej profesie.

Neskôr, v 70. rokoch 19. storočia, americká spoločnosť pohrdala vzdelanosťou. Preto sa potomkovia vzdelaných rodičov odvracali od predurčenej cesty a hľadali si svoje miesto v spoločnosti. Tí, ktorí sa vybrali rovnakou cestou ako ich rodičia, boli považovaní za staromódnych. V rovnakom čase počas Americkej občianskej vojny vznikol nový ideál mužnosti „self-made man“ a teda „muž, ktorý sa vypracoval od piky“. Išlo o mužov,

ktorí pochádzali z horších pomerov a napriek svojmu postaveniu sa snažili vydobiť si svoje miesto v spoločnosti.

Patriarchát bol silnejšie zakorenený na juhu USA. Muž, ako vedúci knižnice, bol počas 19. storočia ponorený do kultúrnych hodnôt, ktoré boli v tom čase vyznávané. Očakávalo sa, že svoju prácu nevykonáva pre živobytie, a že je symbolom elity. Títo ľudia boli akýmisi strážcami knižníc, ktorí boli hybridnou verziou archétypu. Na jednej strane síce pracovali pre živobytie, ale zároveň reprezentovali elitné postavenie, ktoré si patriarchát vyžadoval (Keer 2015). Tu môžeme vidieť aj jeden z kľúčových rozdielov medzi profesiou a zamestnaním- profesia sa má vykonávať nie len pre živobytie, ale má mať hlbší zmysel (Surbhi 2015). Už v tomto období môžeme sledovať otázku knihovníctva ako profesie.

Keďže noblesnosť a vznešenosť bola mladými mužmi odmietaná, stala sa viac znakom staromódnosti a zženštilosti. Preto vznešená spoločnosť začala byť stelesňovaná ženou, vzniká nový typ ženy- zmes feministky a domácej panej. Knihovníctvo odmietlo hypermužskú modernú konzumnú kultúru, a stalo sa tak miestom pre vznik nového dobrodružného typu ženy.

Prvým typom tzv. „self-made man“ bol Melvil Dewey, ktorý spájali svoj profesijný status s mocou a vplyvom. Snažil sa aplikovať efektívnosť a podnikavosť do svojej knižnickej profesie, a aj vďaka tomu ho možno považovať za knižnickeho inovátora. Dewey sa snažil pozdvihnúť knihovníctvo na profesiu a presviedčal kolegov, aby nasledovali jeho príklad (Keer 2015). Jedným z najvýznamnejších počínov Deweyho je vytvorenie Deweyho desiatinného triedenia, ktoré slúži na kategorizáciu poznania. Toto triedenie vytvoril v roku 1876 a klasifikoval ním poznanie do 10

kategórií. Podľa OCLC (2015) používa v súčasnosti Deweyho desiatinné triedenie 135 krajín vo svete.

Pôvodné Deweyho desiatinné triedenie (DDT) by zaradilo lesbičky, gayov, bisexuálov a transrodových ľudí (LGBTI) k signatúre 301.4157, pod abnormálne sexuálne vzťahy. Zmena nastala až v roku 1942, pri štrnástom vydaní DDT. (Sullivan 2015)

V 19. storočí, keď sa stal knihovníkom Melvil Dewey, začali do knihovníctva prenikať aj ženy. V tomto období bolo knihovníctvo považované za povolanie, oddelené od vedy. Napriek tomu bolo toto obdobie dôležité, pretože sa udialo niekoľko kľúčových momentov, ktoré mali vplyv na zrod modernej knižnickej profesie.

Predovšetkým išlo o:

- založenie Americkej asociácie knižníc (ALA),
- vznik Deweyho desiatinného triedenia,
- publikovanie Cutterových katalogizačných pravidiel (Rules for a Printed Dictionary Catalogue),
- založenie American Library Journal ako prvého knižnickeho odborného časopisu. (Smith 2012)

Deweyho podnikavá ideológia ale nebola vlastná pre väčšinu vedúcich knihovníkov a pôvodní strážcovia knižnice sa nemienili vzdať svojej pozície. Na jednej strane Americké knihovníctvo naberalo na dôležitosť a bolo na najlepšej ceste stať sa profesiou. Na druhej strane ale erudovanosť a vzdelanosť typická pre vtedajšieho knihovníka začala byť pre spoločnosť neprijateľná. Modernizácia začala zatieňovať vznešenú triedu, ktorá sa považovala za nositeľa kultúrnej korektnosti. Knihovníctvo bolo pod morálnym tlakom.

Toto napätie spôsoboval boj medzi idealizovanými víziami vzdelanej vznešenej triedy a neúnavne utláčanej kapitalistickej modernizácie, a zároveň medzi mužom „samorastom“ a sufražetkami.

Knihovníctvo je vo svojej podstate do istej miery službou pre verejnosť. Ľudia spoznávajú knihovníkov cez ich komunitu a rozprávajú sa o nich. Tu sa pre knihovníkov vynára otázka, kedy majú zložiť profesijnú masku, ktorú nosia? Táto otázka sa tiež rozširuje mimo fyzický priestor. Vezmime do úvahy situáciu, v ktorej sú knihovníci v kontakte so svojimi používateľmi cez sociálne siete. Majú rozšíriť svoju profesionalitu aj na túto oblasť? So šírením online komunikácie majú knihovníci k dispozícii viacero miest pre diskusiu, ktoré sú rýchlejšie a môžu byť častejšie aktualizované. Otvorenosť týchto médií prináša zaujímavú otázku ohľadom ich profesionality (Keer 2015).

2.2.1 Otázka pohlavia, spoločenskej triedy a sexuality

Knihovníctvo nebolo vždy považované za ženské povolanie. Žena v strednom veku, europoidnej rasy zo strednej triedy začala byť stereotypom pre pracovníka knižnice až v druhej polovici 19. storočia. Prví knihovníci v Amerike boli vzdelaní muži europoidnej rasy, pochádzajúci z rodín založených v Novom Anglicku. Mnohí z nich mali otcov pracujúcich ako duchovných alebo profesorov. Typické pre týchto knihovníkov bola častá zmena zamestnania, čo viedlo k stereotypu knihovníka muža, ktorý zlyhal v inom povolaní. Títo knihovníci boli akýmisi úradníkmi, ktorí boli poverení strážiť knihy, boli pasívni a úzkostliví.

Okolo 80. rokov 19. storočia začali do knihovníctva prenikať ženy europoidnej rasy, čo malo značný vplyv na zmenu stereotypov. Stereotyp muža knihovníka začína upadať do úzadia a do popredia sa dostáva až dodnes známy ženský stereotyp. Ženy boli prijímané na menej žiadané pozície v knihovníctve, boli im udelené nižšie platy, pretože boli menej rešpektované a mali nižšie spoločenské postavenie ako muži. V tomto období narastá záujem zamestnávať ženy, pretože boli vzdelanejšie, viac zapálené pre prácu, a zároveň nemohli požadovať také platy ako muži.

Koncom 20. rokov 20. storočia povolanie knihovníka najčastejšie vykonávali práve ženy europoidnej rasy. Z celkového počtu ľudí pracujúcich v knihovníctve v roku 1930 až 90% tvorili ženy.

Od 60. rokov 20. storočia až po neskoré 70. roky, sa realizovali rodovo podmienené testy osobnosti, ktoré boli súčasťou vstupných testov pre zamestnanie, a to najmä v školských knižniciach. Testy, ako napríklad California Psychological Inventory Femininity Scale, sa pýtali otázky, na ktoré bolo možno odpovedať pravda/nepravda. Otázky zneli napríklad: „Chcem mať v komunite vysoké postavenie“ s tým, že od ženy sa očakávala a za správnu odpoveď považovala nepravda. Naopak, na výrok „Bojím sa tmy“ sa od žien očakávala, a za správnu považovala odpoveď pravda. Správna ženská odpoveď na otázku „Myslím si, že by som chcel/a pracovať ako knihovníčka“ bola, samozrejme, pravda. Čím viac „ženských“ odpovedí uchádzač zaznačil, tým lepšie bol jeho vstupný test vyhodnotený.

Tieto testy boli realizované so zámerom vedecky odôvodniť rozhodnutia pre prijatie konkrétnych uchádzačov, ale chýbalo im

logické vysvetlenie či opodstatnenie. Testy zároveň podmieňovali vznik stereotypov – ak v knihovníctve prevládajú ženy, potom všetci knihovníci, bez rozdielu pohlavia, musia zmýšľať žensky. Ženski i mužskí knihovníci boli súčasťou genderových stereotypov. Ženské knihovníčky boli automaticky sexuálne utláčané tzv. staré panny, pretože pre našu kultúru bolo v tej dobe takmer nemožné, aby existovala inteligentná, vzdelaná, erudovaná žena so zdravým vzťahom k sexualite. Mužskí knihovníci boli považovaní za homosexuálov, pretože bolo nemožné aby heterosexuál vykonával „ženskú prácu“. Tieto stereotypy pretrvali aj napriek pokroku v ľudských právach, pretože tieto kultúrne predpoklady a nerovnosť medzi pohlaviami existujú až do dnes.

Od 50. rokov 20. storočia, knihovníctvo prežívalo svoj zlatý vek. Knihovnícka literatúra zároveň ignorovala aj poukazovala na fakt, že ženy, ktoré tvorili väčšinu v knihovníckej profesii, bolo prijímané častejšie na polovičný úväzok, a taktiež boli horšie finančne ohodnotené ako muži. Tieto štatistiky sa začali vytvárať a zbierať v rozkvetení feminizmu na prelome 60. a 70. rokov 20. storočia (Keer 2015).

Pre zhrnutie, ak sa sústreďíme na historický vývoj knihovníctva, môžeme identifikovať dva najčastejšie knihovnícke stereotypy- muž strážca a prísna žena. Dicksinson v publikácii *The Image and Role of the Librarian* tvrdí, že na začiatku 20. storočia bolo v americkom knihovníctve 75% žien, čo malo veľký dopad ako na feminizáciu povolania, tak aj na feminizáciu mnohých mužských stereotypov (Smith 2012).

Postavy knihovníkov sú často umiestňované aj do komiksov, kde zväčša stelesňujú superhrdinov. Asi najznámejšia knihovníčka z komiksu je Barbara Gordon alias Batgirl, ktorá sa objavila v komiksoch prvýkrát v roku 1967. Batgirl je v jednej časti postrelená a kvôli zraneniam zostáva pripútaná na invalidný vozík. Napriek svojmu handicapu riadi celý ženský tím superhrdiniek cez digitálne prostredie. Barbara je priekopníčka, je to vôbec prvá digitálna knihovníčka. Postava knihovníčky superhrdinky sa objavuje aj v Marvel komiksoch v podobe Xi'an „Shan“ Coy Manh, ktorá dokáže čítať ľudské myšlienky (Hulshof-Schmidt 2014).

3 Knihovnícke stereotypy súčasnosti

V tejto kapitole si priblížime zopár výskumov a prieskumov, ktoré sa zaoberali stereotypmi v knihovníctve. Budeme sa venovať výskumom zrealizovaným od počiatkov 90. rokov 20. storočia, ktoré už môžeme považovať za súčasnosť. Zaoberať sa budeme tiež výskumom, ktorý zisťuje pohľad mužov knihovníkov na povolanie knihovníka, tiež si priblížime výskum mediálnej percepcie knihovníka.

Vzhľadom na popularitu sociálnych sietí sme sa tiež rozhodli priblížiť si dva prieskumy z tohto prostredia. Jeden analyzuje príspevky zo sociálnej siete Twitter, ktoré popisujú knihovnícke stereotypy. Druhý je z prostredia sociálnej siete Youtube a sústreďuje sa na identifikáciu knihovníckych stereotypov vo videách. Existencia výskumov k tejto problematike značí to, že ľudia

sú si vedomí stereotypov v oblasti knihovníctva, a zároveň sa na ne snažia určitým spôsobom poukázať.

3.1 Carmichael: Mužskí knihovníci a ženský obraz (The Male Librarian and the Feminine Image)

Carmichael zrealizoval v roku 1992 výskum zaoberajúci sa mužmi pracujúcimi v knižniciach. Výskum pozostával z dotazníka, ktorý bol rozdáný mužom pracujúcich v knižnici na University of North Carolina. Dotazník mal zistiť pohľad na profesiu knihovníka z mužskej perspektívy. Cieľom výskumu bolo zistiť, prečo muži chcú vykonávať knihovnícku profesiu a aké sú reakcie blízkych ľudí na ich rozhodnutie stať sa knihovníkom. V prvej časti výskumu muži dostali otázky ako napríklad: „Viete, aký je pomer mužov a žien v tomto povolani?“ alebo „Viete, ako je v knihovníctve prerozdelená práca medzi mužov a ženy?“. V ďalšej fáze výskumu mali muži zaznačiť prevládajúce mužské stereotypy v knihovníctve, ktoré boli v zozname, prípadne pripísať stereotypy, s ktorými sa sami stretli. Posledná fáza sa týkala technologickej revolúcie a jej vplyvu na obraz muža knihovníka. Opýtaných bolo takmer 700 mužov, z čoho odpovedalo 495.

Keďže knihovníctvo bolo považované za ženské povolanie, jedným zo stereotypov bolo považovať mužov pracujúcich v tejto oblasti za homosexuálnych. Z počtu relevantných odpovedí 482 tvorili homosexuálni muži 9,13%. V profesii môže existovať väčšie percento homosexuálnych mužov v iných zemepisných oblastiach, ktoré neboli predmetom tohto výskumu. Zo všetkých opýtaných 95,07% predstavovali muži europoidnej rasy.

65,83% opýtaných tvrdilo, že v povolaní prevládajú ženy. Pri nástupe do povolania si výraznú prevahu žien v knihovníctve uvedomovalo 77,08% respondentov. Na otázku, či bol respondent diskriminovaný alebo sexuálne obťažovaný, 18,98% odpovedalo kladne.

Zaujímavý je tiež pohľad samotných knihovníkov na stereotypy. Takmer 60% opýtaných potvrdilo existenciu mužských stereotypov v knihovníctve. Respondenti sa najčastejšie stretávajú so stereotypom zženštilého homosexuálneho knihovníka, túto možnosť označilo až 81,53% z nich. Druhý najčastejší stereotyp vnímaný mužmi knihovníkmi je, že takýto muž je považovaný za slabého, bezmocného a nespoločenského. Tento stereotyp vníma 59,09% (Carmichael 1992).

Carmichaelov výskum o 10 rokov neskôr zopakovali Paul S. Piper a Barbara E. Collamer. Ich výskum zistil, že muži sa cítia vo svojej profesii príjemne a nevnímajú ju viac ako vyslovene ženskú. Dôvodom môže byť čoraz výraznejšie zavádzanie technológií do oblasti knihovníctva, čím stúpa aj záujem mužov o prácu v tejto oblasti (Keer 2015).

3.2 Staré panny, policajti a sociálny vyvrhlíci: obraz masových médií a pohľad verejnosti na knihovníkov

Maura Seale skúmala v roku 2008 vzťah medzi obrazom knihovníkov v médiách a názormi používateľov knižníc. Vnímanie knihovníkov médiami bolo zväčša možné zaradiť do jednej z piatich presne vymedzených kategórií. Vnímanie používateľov bolo trochu odlišné, viac sa opieralo o stereotypné reprezentácie knihovníkov.

Pohľad na knihovníkov v médiách bol skúmaný z filmov, reklám, románov, detských kníh, komiksov a web stránok. Na základe dôkladnej analýzy bolo vytvorených 5 kategórií: stará panna, strážca, knihovník ako paródia, neschopný knihovník a knihovník hrdina. Tieto kategórie si detailnejšie rozoberieme v typológií knihovníckych stereotypov.

Odlíšny pohľad na knihovníkov vidíme zo strany verejnosti. Z výskumov realizovaných v Amerike či Európe možno odpozorovať, že ľudia vnímajú knihovníkov ako nápomocných, užitočných, priateľských, tichých, pasívnych, hanblivých či prísnych. Wallace na základe svojho prieskumu tvrdí, že väčšina názorov na knihovníkov sa začína jedným slovom: „užitočnosť“. Napriek tomuto pozitívnemu vnímaniu, Nilsen a McKechnie tvrdia, že ľudia nepovažujú knihovníkov za profesionálov. Problém je v tom, že mnohé schopnosti knihovníkov sú zatienené technológiami, a ostatné profesionálne činnosti, ktoré vykonávajú nie sú pre verejnosť viditeľné a teda ani docenené. Fagan zrealizoval prieskum, v ktorom sa pýtal 48 vysokoškolských študentov na povinnosti knihovníkov. Väčšina respondentov nebola schopná uviesť ani 5 povinností knihovníkov. Mnohí ľudia nevedia, že knihovníctvo si vyžaduje vyššie vzdelanie. Green, citujúc niekoľko výskumov, sa vyjadril, že schopnosti knihovníkov týkajúce sa vyhľadávania informácií a činností, ktoré vykonávajú mimo poskytovania knižničných služieb nie sú verejnosti známe. Verejnosť tiež nevníma, že knižný fond nie je určitým spôsobom daný, ale samotní knihovníci sa podieľajú na jeho dopĺňaní a profilovaní. Church tiež spomína dve štúdie, ktoré dokazujú, že vysokoškolskí študenti nevedia, aké sú schopnosti či povinnosti

knihovníkov. Vo všeobecnosti možno povedať, že verejnosť nie je oboznámená so vzdelaním, vedomosťami, zručnosťami a povinnosťami knihovníkov. Dominuje teda predstava, že knihovníci sú pre verejnosť takmer neviditeľní.

Čo sa týka prepojenia mediálneho obrazu knihovníkov a vnímania verejnosti, mnohí ľudia preberajú práve mediálne obrazy, a teda ich vlastný pohľad na knihovníka je redukovaný na mediálnu reprezentáciu. Čiastočný vplyv médií je samozrejмый, nakoľko každé povolanie alebo profesia je vnímané a prezentované určitým spôsobom. Stereotypné mediálne obrazy knihovníkov umožňujú jednotlivcom chápať pojem „knihovník“ aj bez znalosti reálneho knihovníka. Knihovník je často prezentovaný ako stojí pri pulte s knihami (napríklad Batgirl), a preto je navonok báza poznatkov knihovníka neviditeľná.

Spojenie medzi mediálnou prezentáciou a vnímaním bežných ľudí je nejasné, autori sa zhodujú na tom, že predsudky používateľov voči knihovníkom negatívne ovplyvňujú schopnosť knihovníka napĺňať používateľské informačné potreby, pretože je ťažké poskytovať služby ľuďom, ktorý nerozumejú ich účelu a dôležitosti.

To, ako je používateľ ovplyvnený mediálnym obrazom knihovníka možno rozdeliť do dvoch skupín. Prvá skupina na základe možného mediálneho pôsobenia vníma knihovníka ako „policajta“, ktorý je autoritatívny, vševediaci a vplyvný. Takýto obraz potom vyvoláva napätie medzi knihovníkom a používateľom, používateľ sa potom bojí klásť otázky, aby nebol knihovníkom považovaný za hlúpeho. Fagan rieši túto otázku v štúdií, kde 65% opýtaných tvrdilo, že sa boja knihovníkov pýtať otázky, pretože im

prídu príliš prosté a boja sa ich položiť knihovníkovi. Používatelia sa cítia hlúpo, ak musia sa knihovníka pýtať o pomoc.

Druhá skupina sa skladá z mediálnych obrazov a používateľského ponímania, ktorý si neuvedomuje úlohy, znalosti a schopnosti knihovníkov. Ako sme už spomenuli vyššie, vysokoškolskí študenti nevedeli vymenovať činnosti, ktoré knihovníci vykonávajú. Nedostatok vedomostí o práci knihovníka potom vedie k nízkemu spoločenskému statusu knihovníka.

Vzťah medzi mediálnym obrazom knihovníka a tým, ako je vnímaný používateľmi nie je dobre preskúmaný, avšak môžeme dospieť k záveru, že nedostatočná prezentácia knihovníka ako profesionála so skúsenosťami, vzdelaním a znalosťami podmieňuje vznik stereotypov. K týmto stereotypom sa ľudia potom upínajú z dôvodu, že o reálnej práci knihovníka veľa nevedia (Seale 2008).

3.3 Forsythe: Analýza tweetov

Len pre zaujímavosť si môžeme spomenúť prieskum tweetov, ktorý zrealizovala Nicole Forsythe, študentka knižničnej a informačnej vedy na Univerzite v Illinois. Sledovala reakcie na tweet, ktorého obsah podnecoval ľudí k napísaniu najhoršieho knihovníckeho stereotypu. Analyzovala odpovede na tweet, ktorých bolo 38. Z toho urobila kategorizáciu a odpovede zaradila do 11 kategórií:

1. Utišujú používateľov	8
2. Sú staromódni	8
3. Sú nespoločenský	7
4. Sú starí	6

5. Sexuálne narážky	5
6. Neustále čítajú	5
7. Boja sa používania technológií	4
8. Majú radi mačky	4
9. Sú to ženy	3
10. Sú europoidnej rasy	3
11. Sú príliš múdri	3

Na základe tweetov možno nájsť všeobecný stereotyp- žena europoidnej rasy, vo vyššom veku, ktorá je prísna na používateľov a doma chová mačky. Tento krátky prieskum tweetov zrealizovala autorka v roku 2010, a napriek malej vzorke potvrdzuje, že stereotypy v knihovníctve pretrvávajú dodnes (Forsythe 2010).

3.4 Attebury: Vnímanie profesie: Knihovníci a stereotypy v online videách (Perceptions of a Profession: Librarians and Stereotypes in Online Videos)

Ako sme si už spomenuli v kapitole 2, knihovníctvo si prešlo výraznými zmenami. Spočiatku v ňom dominovali muži, neskôr začali do povolania prenikať ženy. Kým v období prvých amerických knižníc prevládal stereotyp knihovníka muža–strážcu, neskôr sa zmenil na prísnu ženu vo vyššom veku.

Stereotyp ženy knihovníčky, ktorý sprevádzal knihovníctvo dlhú dobu sa objavuje aj v dnešných videách na Youtube. Tento stereotyp sa ale z videí pomaly vytráca a začína byť nahradený novým ženským stereotypom- sexy knihovníčkou. Wilsonova štúdia z roku 1982 o knihovníckych reakciách na negatívne stereotypy

tvrdí, že knihovníci sami môžu byť zodpovední za vznik tohto nového stereotypu. Wilson tvrdí, že typickou reakciou pre knihovníkov bolo odmietat' svoju odlišnosť od zvyšku populácie, keďže boli okolo nich neustále utvárané stereotypy, ktoré ich akoby odlišovali, a tým sa vymykali od bežného priemeru. V západnej kultúre začala narastať sexualita, a v modernej kultúre začala byť čoraz populárnejšia sexualizácia ženského tela. Potom môžeme predpokladať, že ak sa väčšina žien v Amerike začala prezentovať v kontexte svojej sexuality, knihovníci sa nechceli odlišovať od spoločnosti a začali sa prezentovať rovnakým spôsobom.

Za inú príčinu možno považovať snahu knihovníkov o neutralizáciu stereotypu asexuálnej knihovníčky. Ženy knihovníčky boli vždy považované za nepríťažlivé a vytvorenie stereotypu dobre vyzerajúcej príťažlivej knihovníčky by potom mohlo pôvodný stereotyp zneutralizovať.

Kým stereotypné obrazy žien knihovníčok sa úzko spájali so ženskosťou či sexualitou, štúdium mužských knihovníckych stereotypov poskytuje náhľad na vývoj ďalšieho stereotypu-knihovníka „policajta“ alebo už vyššie spomenutého strážcu. Ten mal za úlohu dohliadať na knihy, strážiť ich a pomôcť pri nasmerovaní k jednotlivým dokumentom.

Štúdia Youtube videí analyzovala knihovnícke stereotypy vo videách, ktoré boli vytvorené knihovníkmi alebo knihovníkmi vytvorené neboli, ale tematicky sa viazali na knihovníkov. Pri vyhľadávaní videí boli použité slová ako „knihovník“ či „knihovníci“ a následne, boli do prieskumu zaradené aj niektoré z podobných videí odporúčaných Youtube.

V dôkladnej analýze videí boli začlenené do piatich kategórií podľa Seale (2008). Niektoré videá však nebolo možné zaradiť ani do jednej z týchto kategórií, preto boli vytvorené ďalšie tri kategórie: sexy knihovníčka, psycho knihovník a zábavný knihovník.

Sexy knihovníčka je veľmi vzdialená od stereotypu starej panny, avšak určité prvky, ako napríklad okuliare či drdol, z neho preberá. Zvyčajne ide o mladú príťažlivú ženu, ktorá má na sebe priliehavé oblečenie a pôsobí vyzývavo. Psycho knihovník má pravdepodobne pôvod v stereotypy knihovníka policajta, avšak jeho autoritatívnosť prerastá do extrémnejších, spoločensky neprijateľných či priam až nebezpečných úrovní. Posledná kategória, ktorá vytvára obraz knihovníka ako zábavný a pozitívny pravdepodobne pramení zo stereotypu hrdinského knihovníka, avšak nevykresľuje jeho vlastnosti ako nadprirodzené, ale skôr ho ukazuje v pozitívnom svetle, ako inteligentného, s dobrým spoločenským postavením a zaujímavou prácou. Tento obraz sa snaží bojovať nielen so stereotypom nevkusnej starej panny, ale bojuje s názorom, že knihovníctvo je nudná práca nevyžadujúca žiadne schopnosti či zodpovednosť.

Výsledok tejto štúdie nie je veľmi prekvapivý. Videá vytvorené knihovníkmi majú tendenciu vykresľovať knihovníkov v čo najlepšom svetle. Najčastejší stereotyp vyskytujúci sa vo videách vytvorených knihovníkmi je knihovník hrdina, ktorý sa nachádzal v takmer 70% analyzovaných videí. To, že knihovníci sú citliví na stereotyp starej panny značí aj fakt, že iba jedno video obsahovalo tento stereotyp, aj to formou paródie. Druhý najčastejší stereotyp vo videách vytvorenými knihovníkmi bola práve

parodovaná postava knihovníka. V tabuľke č. 1 si môžeme pozrieť, ktoré stereotypy sa vo videách vyskytovali najčastejšie.

Tabuľka 2- Videá obsahujúce knihovnícke stereotypy vytvorené knihovníkmi

	Akademické	Verejné	Školské	Iné	SPOLU
„Stará panna“	0	1	0	0	1
Knihovník strážca/policajt	0	1	1	0	2
Paródia	5	8	2	8	23
Nespoločenský	1	2	0	2	5
Hrdina	28	29	2	9	68
Zábavný/pozitívny	2	7	1	4	14
Sexy	1	0	0	0	1
Psycho	0	0	0	0	1

Naopak, vo videách, ktoré nevytvorili knihovníci, prevládajú negatívne stereotypy. Až 93% analyzovaných videí obsahovalo jeden zo stereotypov „starej panny“, knihovníka strážcu/policajta alebo nespoločenského knihovníka. V tabuľke č. 2 vidíme, aké stereotypy prevládali najčastejšie vo videách vytvorených ľuďmi z inej oblasti ako knihovníctva

Tabuľka 3- Videá obsahujúce knihovnícke stereotypy nevytvorené knihovníkmi

	Akademické	Verejné	Školské	Iné	Spolu
„Stará panna“	2	2	4	19	27
Knihovník strážca/policajt	9	7	4	22	42
Paródia	1	3	0	12	16
Nespoločenský knihovník	7	6	2	9	24
Hrdina	0	2	0	2	4
Zábavný/pozitívny	0	0	1	2	3
Sexy	0	1	1	16	18
Psycho	6	6	1	12	25

Problémom je, že v prevahe sú práve videá nepochádzajúce od knihovníkov a tým, že v nich prevládajú negatívne stereotypy, práve tie sú viac šírené. Z toho vyplýva, že by bolo vhodné, aby sa knihovníci častejšie prezentovali aj prostredníctvom videí. Tým by mohli dopomôcť šíreniu pozitívnych stereotypov, resp. odstraňovaniu pôvodných (Attebury 2010).

3.5 Typológia knihovníckych stereotypov

Výskumy nám priblížili niekoľko základných stereotypov v knihovníctve. V tejto kapitole si porovnáme typológie pochádzajúce z dvoch výskumov. Pre predstavenie najznámejších stereotypov sme vybrali typológiu Paula Moshera, ktorý ich odporozoval od riaditeľov akademických knižníc. Táto kategorizácia je zaujímavá z toho hľadiska, že sa nezameriava len na stereotypy

z minulosti, ale zohľadňuje aj príviv technológií do knihovníctva. Druhá typológia pochádza z výskumu Maury Seale, ktorá skúmala pohľad médií na knihovnícke stereotypy. Práve na základe mediálneho pohľadu na knihovníka zostavila 5 rôznych knihovníckych stereotypov objavujúcich sa médiách.

3.5.1 Typológia Paula Moshera

Paul Mosher (2001) vo svojom článku *The Research Library Director: From keeper to Agent Provocateur* predstavuje 4 typy knihovníkov: Strážcu (the Keeper), Zberateľa (the Collector/Bookman Librarian), Organizátora (the Organization Man or Woman/Scientific Librarian) a Inovátora (the Networked Librarian/Change Agent). Pôvodne autor tieto typy aplikoval na riaditeľov akademických knižníc, no tieto typy knihovníkov môžu byť aplikované aj na bežných knihovníkov.

Typ strážca

V období 13. a 14. storočia boli knihy vzácne a cenné, často boli pozamykané, alebo na policiach zaistené reťazami. Úlohou knihovníka teda bolo zabezpečiť v prvom rade bezpečnosť kníh, aby knižnica nedošla k stratám. Pozícia kníh na policiach bolo často fixná a značke, ktorá ju určovala rozumel len knihovník. S nárastom knižníc sa upevňovala aj rola strážcu, ktorý bol zároveň sprievodcom po knižnici, hľadal a sprístupňoval knihy. Koncept knižnice – labyrintu, ktorý je dostupný iba vďaka strážcovi, je zvečnený aj v románe Umberta Ecce- Meno ruže z roku 1980.

Typ zberateľ

Knihy sa stávajú vďaka jednoduchšej reprodukcii dostupnejšími. Od 15. storočia sa pozornosť prenáša od ochrany kníh na ich logickejšie uloženie, ktoré nebude pevne viazané na miesto v polici. Knihovníci sa začali zameriavať na budovanie zbierok, ktoré začínali byť logicky organizované. Predovšetkým sa ale sústredili na vytváranie a budovanie fondu. Čoskoro na to sa knižničné zbierky začínajú enormne rozširovať, takisto vzniká čoraz viac lístkových katalógov. Organizácia knižníc sa stáva prepracovanejšou a spolu s týmito zmenami prichádza nový typ knihovníka organizátora.

Typ organizátor

Typ knihovníka organizátora vzniká vtedy, keď sa do popredia dostáva organizácia knižných fondov. Namiesto ochrany a zhromažďovania dokumentov do fondu sa kladie dôraz na dôkladnú organizáciu knižničnej zbierky a tým aj jej jednoduché sprístupňovanie pre používateľov. Na rozdiel od predošlého typu prevláda snaha organizovať nad snahou budovať.

Typ knihovník inovátor

S prílevom informačných technológií do knihovníctva vzniká nový typ knihovníka. Ten je považovaný za inovátora, ktorý nemá problém adaptovať sa na nové technológie. Premýšľa nad

možnosťami, prijíma nové výzvy a pracuje s novými technológiami pre dosiahnutie čo najlepších výsledkov (Smith 2012).

3.5.2 *Typológia Maury Seale*

Maury Seale skúmala vzťah medzi obrazom knihovníkov v médiách a názormi používateľov. Mediálny obraz knihovníkov bolo možné zaradiť do piatich vytvorených kategórií, percepcia používateľov knižníc sa od tej mediálnej líšila. Seale skúmala pohľad na knihovníkov komplexne, stereotypy hľadala vo filmoch, seriáloch, románoch, ale aj detských knihách.

Pohľad na knihovníkov v médiách bol sledovaný z filmov, reklám, románov, detských kníh, komiksov a web stránok. Na základe analýzy mediálneho obsahu možno vytvoriť kategórie: stará panna, strážca, knihovník ako paródia, neschopný knihovník a knihovník hrdina.

„Stará panna“ (The Old Maid Librarian)

Ide o asi najbežnejší a najčastejšie používaný stereotyp, ktorý pretrval a používa sa aj v súčasnosti. Vo filmoch sa však často objavuje aj obraz mladej knihovníčky, ktorá ale pôsobí introvertne, asexuálne, svoju lásku prejavuje knihám, ktoré jediné ju naplňajú po romantickej stránke. Tieto aspekty sú potom prenášané aj na muža knihovníka, ktorý je na základe toho vykreslený ako nežný, či zasnívaný, čo je považované za zženštilé. Typické pre tento stereotyp je tiež pohodlné, staré, nepríťažlivé oblečenie, staromódnosť a fyzická nepríťažlivosť.

Knihovník strážca (The Policeman Librarian)

Táto kategória sa objavila aj pri predošlej typológii a vyplýva z historického kontextu. Vykresľuje knihovníka ako strážcu vedomostí, ako človeka, ktorý má právo na udržiavanie disciplíny a udelenie trestu. Poniženie používateľa knižnice je dokreslené zobrazením knihovníka ako hrôzostrašnej postavy, ktorá ich trestá verejným ponížením. Tento typ knihovníka môžeme nájsť vo filme Sofiina voľba či v beletrii v knihe Meno ruže od Umberta Eca. Úlohou knihovníka je strážiť používateľov, a v prípade neželaného správania im udeliť trest, ktorý má zväčša podobu verejného poníženia.

Knihovník ako paródia (The Librarian as Parody)

V tejto skupine nájdeme vyobrazenie knihovníka cez paródiu či mimikry. Hlavný charakter si osvojuje vlastnosti niektorého zo stereotypov, zosmiešňuje ich a poukazuje na ich nepravdivosť. Každá z týchto reprezentácií upozorňuje na stereotypné zobrazovanie knihovníkov podľa privlastňovania si, zosmiešňovania a prepracovávanía tých istých stereotypov.

Nespoľočenský knihovník (The Social Inept)

Podobne ako v prvej kategórii tzv. „stará panna“ tento stereotyp vykresľuje knihovníka ako nešikovného, introvertného a asexuálneho. Knihovník je vykreslený ako utiahnutá osobnosť, ktorá dáva prednosť zážitkom z čítania pred tými odohrávajúcimi sa

v reálnom svete. Takáto prezentácia knihovníka ho potom vykresľuje ako neschopného sociálnej interakcie.

Do tejto skupiny môžeme zaradiť postavu Ruperta Gilesa zo seriálu Buffy premožiteľka upírov. Pre túto postavu je charakteristická mrzutosť či popletenosť, a zároveň je považovaná za neschopnú pomôcť. Tieto črty robia knihovníka nielen nespoločenským, ale aj neschopným vo svojom pracovnom živote. V televízii bol predkladaný hlavne obraz neschopného, nekompetentného a nenájomného knihovníka, ktorý svedčí o jeho zlyhaní ako v pracovnom, tak aj v súkromnom živote (Seale 2008).

Knihovník superhrdina

Táto kategória je jediná, ktorá knihovníkov vykresľuje pozitívne. Napriek tomu, že vyššie spomenutý Rupert Giles z Buffy premožiteľky upírov je prezentovaný za nespoločenského, De Candido namieta, že jeho postava je napriek tomu vykreslená ako hrdinská. Postava je totiž okrem iného považovaná za inteligentnú, elegantnú a priateľskú. Najmä v detských knihách sú knihovníci vykresľovaní pozitívne, ako nápomocní, milí k čitateľom. Hrdinskosť knihovníkov teda nie je v mnohých prípadoch reprezentovaná len nadprirodzenými schopnosťami, ale ich užitočnosťou a dôležitosťou. Formou tohto stereotypu, ktorým sa často prezentujú aj knihovníci samotní, sa snažia poukázať na svoje významné miesto v spoločnosti.

4 Odporúčania a riešenie problematiky

Vytváranie alternatívnych obrazov, ktoré by nahradili problematické stereotypy, situáciu len zhoršuje. Vnímanie ľudí sa zmení, ale ak na to chceme mať nejaký vplyv, musíme skončiť so snahou vytvoriť z knihovníctva populárnu profesiu a snažiť sa vložiť viac do profesie samotnej. Tá by mala byť férová a mala by brať do úvahy rovnosť medzi ľuďmi.

V snahe o odstránenie stereotypov by mala na prvom mieste stáť osвета. Na to, aby sa mohli stereotypy odstraňovať, ľudia by si mali byť vedomí ich existencie. Pokiaľ ľudia žiadnych knihovníkov nepoznajú, sú ovplyvňovaní médiami a názormi okolia. Je teda pre nich jednoduchšie osvojiť si niektorý zo stereotypov, ktorý sa im ponúka, a s ktorým sa subjektívne stotožňujú. Ak navyše nenavštevujú knižnicu a nepoznajú knihovníkov, nemajú dôvod o tomto stereotype pochybovať. Často si totiž ani neuvedomujú jeho prítomnosť. Preto práve šírenie osvety, a to nielen v knihovníctve, ale aj v iných oblastiach, umožňuje ľuďom uvedomovať si existenciu stereotypov. Tým, že ľudia získajú znalosť o skutočnosti, že stereotypy často pramenia z neopodstatnených a nepravdivých tvrdení o skupinách osôb, si ich prestanú osvojovať a začnú sa riadiť viac vlastnými skúsenosťami.

V tom spočíva ďalší krok v odstraňovaní stereotypov – potvrdenie. Ak si človek uvedomuje, že sa stotožňuje s určitým stereotypom, môže sa pokúsiť o jeho overenie. Existuje hneď niekoľko možností. Na jednej strane snaha o naštudovanie si viac k danej problematike, snaha pochopiť korene týchto stereotypov, na strane druhej pokus o vystúpenie zo svojej komfortnej zóny

a získanie vlastných skúseností s konkrétnou skupinou ľudí. Problémom však je, že ľudia, ktorí majú tendenciu k osvojovaniu si stereotypov nebudú mať záujem o detailnejšie pochopenie problematiky ani o získavanie vlastných skúseností z dôvodu nezájmu.

Potom je potrebné apelovať aspoň na mediálnu gramotnosť ľudí. Tá okrem iného spočíva v selekcií mediálneho obsahu a schopnosti človeka deliť ho na relatívne spoľahlivý a nespoľahlivý. V súčasnej dobe, ktorá sa vyznačuje informačnou a publikačnou explóziou je potrebné, aby sa človek dokázal pohybovať v množstve informácií a vyhnúť sa tak informačnému preťaženiu spôsobenému množstvom získaných informácií a tiež množstvu mylných a nepravdivých informácií. Tu nastáva problém. Každý človek považuje za pravdu niečo iné, a preto nie je možné univerzálne určiť, čo je správne či pravdivé. Ak teda niekde vidíme stereotypné vyobrazenie, mali by sme sa zamyslieť, či ide o dôveryhodnú informáciu. Ak nemáme záujem o hlbší prieskum danej problematiky, mali by sme brať do úvahy aspoň to, do akej miery je dané médium, z ktorého čerpáme dôveryhodné.

Nanešťastie, jedna výnimka stereotyp neodstráni. Za riešenie však nemožno považovať umelo vytvorené stereotypy, ktoré by mali odstraňovať tie pôvodné. Skôr by sme sa mali snažiť upozorňovať na ich existenciu a nepravdivosť a taktiež ďalej pracovať na knihovníctve tak, aby staré stereotypy vymizli a nové sa nevytvorili.

Záver

Ako v rôznych oblastiach ľudského života, tak aj v knihovníctve sa vyskytujú stereotypy. Tie vznikajú zovšeobecňovaním- na základe vlastnosti jednotlivca je priradená daná vlastnosť celej skupine. Stereotypy sa vytvárajú na základe vzhľadu, povolania, etnicity či štátnej príslušnosti. Svoje miesto si našli v humore, ale aj v knihách či filmovom priemysle. Takto verejne prezentované stereotypy potom ovplyvňujú zmýšľanie ľudí a upevňujú si svoje miesto v spoločnosti.

Prvá kapitola publikácie vysvetľuje pojmy ako stereotyp, knihovník či knihovníctvo, ktorých pochopenie je nevyhnutné pre ďalšiu orientáciu v publikácii. Terminologický základ objasnený v prvej kapitole pojmy nie len definuje, ale aj pomáha čitateľovi osvojiť si ich. Spoločnosť často nevníma knihovníka ako osobu vykonávajúcu odbornú činnosť, ale len ako sprostredkovateľa medzi knižničnou zbierkou a používateľom. Preto správne zadefinované pojmy tvoria vstupnú bránu pre prvotné pochopenie problematiky.

Publikácia sa tiež zaoberá historickým kontextom a jeho vplyvom na vznik stereotypov. Odborníci sa až do dnešnej doby zaoberajú problémom, či je možné považovať knihovníctvo za profesiu, čo do istej miery ovplyvňuje aj vznik a formovanie stereotypov. V knihovníctve totiž vznik stereotypov úzko súvisel s jeho historickým vývojom. Knihovníctvo si za svoju existenciu prešlo niekoľkými etapami. V počiatkoch, v období prvých knižnic riadil knižnicu zväčša pisár. Mnohokrát išlo o jedného z mála gramotných ľudí, preto bol knihovník v spoločnosti považovaný za vysoko postaveného. Vznik univerzít podmienil nárast počtu

knižníc. Knihovník mal neustále svoje miesto v spoločnosti a bol považovaný za významného.

Typický príklad knihovníka až po druhú polovicu 19. storočia je muž, často vnímaný ako knižničný strážca. Jeho hlavnou úlohou bolo usmerniť čitateľa v množstve kníh a zamedziť odcudzeniu dokumentov. V druhej polovici 19. storočia si knihovníctvo upevňuje svoje postavenie a je na dobrej ceste udržať si status profesie. Do popredia sa dostáva Melvil Dewey so svojim desiatinným triedením, vzniká prvý knihovnícky časopis. Približne v tomto období začína pracovať v knihovníctve aj viac žien. Dôvodom pre prijímanie žien na pozície knihovníčok je aj finančná stránka- ženy nemôžu požadovať platy v takej výške, aké sú vyplácané mužom. Počet žien v knihovníctve narastá, a v roku 1930 je už takmer 90% zamestnancov knižníc práve ženského pohlavia. Nárast žien v knižniciach má ale negatívny vplyv na status knihovníctva, o ktorom sa prestáva hovoriť v kontexte profesie a stráca na dôležitosť.

Veľké množstvo žien pôsobiach v knihovníctve malo vplyv aj na vytvorenie nového stereotypu- „starej panny“. Tento stereotyp sa uchoval a je známy medzi ľuďmi až dodnes. Typický stereotyp od začiatkov 20. storočia až po súčasnosť je žena v strednom, prípadne staršom veku, s okuliarmi, nepríjemná a nesympatická, oblečená v pohodlnom oblečení. Keď hovoríme o stereotypoch v knižniciach, nezameriavame sa len na rodové stereotypy, ale hovoríme aj o stereotypoch rasových či vekových.

V publikácii sa venujeme aj výskumom na túto problematiku. Bližšie sme si popísali výskum zaoberajúci sa mediálnym pohľadom na knihovníkov, ktorý stereotypy v knihovníctve rozdeľuje do

piatich skupín: stará panna, strážca, knihovník ako paródia, nespooločenský knihovník a knihovník superhrdina. Skúmanie knihovníckych stereotypov sa rozšírilo aj na sociálne siete. Preto sme sa venovali aj výskumom knihovníkov na sociálnych sieťach Twitter a Youtube. Aj napriek tomu, že knihovníctvo prešlo mnohými zmenami a zavádzanie technológií priviedlo do knižníc väčší počet mužov, stále prevláda stereotyp ženy knihovníčky.

Na mieste je úvaha, prečo knihovníctvo stratilo svoje postavenie. V dobe, keď knihovníci patrili medzi jediných gramotných ľudí bolo prirodzené, že v spoločnosti vzbudzovali rešpekt a obdiv. V dnešnej dobe má ale človek pocit, že mu knižnica ani knihovník nemôže nič poskytnúť. Nemá pocit, že návštevou knižnice získa nejakú pridanú hodnotu. Takmer všetky dokumenty sú k dispozícii online z pohodlia domova. Treba však brať do úvahy, že aj knižnice sa prispôbili modernej dobe a dávno dokážu ponúknuť viac ako len sprostredkovanie knihy. Pridanou hodnotou je okrem špecializovaných služieb či možnej konzultácie aj organizovanosť knižnej zbierky. Internet je presýtený informáciami a človek sa často stráca, je informačne preťažený, nevie nájsť relevantné informácie. Knihovník znalý organizácie informácií môže používateľovi pomôcť z tohto informačného labyrintu.

Problémom ale je, že väčšina knihovníckych stereotypov je negatívneho charakteru. Aj táto skutočnosť možno odrádza potenciálnych používateľov od návštevy knižnice. Za riešenie tejto otázky ale nemožno považovať umelé vytváranie nových stereotypov, ktoré sa snažia prebiť tie pôvodné. Dôležité je posúvať knihovníctvo takým smerom, aby bolo pre používateľov atraktívnejšie, a aby si začali knihovníkov vážiť. Zároveň pozitívny

efekt na odstraňovanie stereotypov by mohlo mať šírenie osvetly v tejto oblasti. Mnoho ľudí totižto nepozná reálneho knihovníka a preto preberá stereotyp, ktorý najčastejšie vníma zo svojho okolia.

Zaujímavým rozšírením publikácie by mohla byť realizácia prieskumu k problematike stereotypov v knižniciach v kontexte slovenských knižníc. Vhodné by bolo skúmať, ako vnímajú knihovnícke stereotypy zamestnanci knižníc a ako používatelia. Opodstatnené by bolo aj zistiť, ako vplýva súčasná pretechnizovaná doba na povolanie knihovníka a či má vplyv aj na zmenu knihovníckych stereotypov.

Stereotypizácia robí ľudí rovnakými, zanedbáva ich jedinečnosť a výnimočnosť. Ani knihovníci nechcú byť hádzaní všetci do jedného vreca. Ako povedala Kellerová: “Všetky tieto stereotypy musia ísť do úzadia, aby dostal reálnu šancu bežný, priemerný knihovník.”

Zoznam bibliografických odkazov

ABBOT, A. 1998. Professionalism and the future of librarianship. In: *Library Trends* [online]. **46**(3), 430-444 [cit. 2016-02-22].

Dostupné na:

<http://www.libraryjuicepress.com/docs/deprofessionalization.pdf> Cit podľa LITWIN, R. 2010. The Library

Paraprofessional Movement and the Deprofessionalization of Librarianship. In: *Progressive Librarian* [online]. 33,43-60 [cit. 2016-02-23]. Dostupné na:

<http://www.libraryjuicepress.com/docs/deprofessionalization.pdf>

ATTEBURY, I.R. 2010 Perceptions of a Profession: Librarians and Stereotypes in Online Videos. In: *Library Philosophy and Practice* [online]. **10** [cit. 2016-02-29]. ISSN 1522-0222.

Dostupné na:

<http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/attebury.htm>

BLACKBURN, H. 2015. Gender Stereotypes Male Librarians Face Today. In: *Library Worklife* [online]. **12**(11) [cit. 2016-02-26]. ISSN 1550-3534. Dostupné na: [http://ala-](http://ala-apa.org/newsletter/2015/09/08/gender-stereotypes-male-librarians-face-today/)

[apa.org/newsletter/2015/09/08/gender-stereotypes-male-librarians-face-today/](http://ala-apa.org/newsletter/2015/09/08/gender-stereotypes-male-librarians-face-today/)

CARMICHAEL, J.V. 1992. The Male Librarian and the Feminine Image: A Survey of Stereotype, Status, and Gender Perceptions. In: *Library and information Science Research*

[online]. **14**, 411-46 [cit. 2016-02-18]. Dostupné na:

https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/J_Carmichael_Male_1992.pdf

CROSBY, L.M. Ironing man. In: Callahan Creative Writing Workshop [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné na:

http://callahanwriters.blogspot.sk/2014_07_01_archive.html

FORSYTHE, N. 2010. Library On/Library Off. In: *NicolLibrarian* [online]. [cit. 2015-02-17]. Dostupné na:

<https://nicolibrarian.wordpress.com/2010/03/18/librarian-stereotypes/>

HULSCHPF- SCHMIDT, R. 2008. Look! Up in the Sky! It's a...Librarian?: Librarians in Comic books. In: *Lively Librarians in the Limelights: Libraries in Popular Media* [online] **14**(1), 7-8. [cit. 2016-03-09]. Dostupné na:

<http://commons.pacificu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1185&context=olaq>

KATUŠČÁK, D. et al. 2000. In: Informačná výchova: teminologický a výkladový slovník: odbor knižničná a informačná veda. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-02818-1. Heslo: Knihovníctvo, s.182.

KATUŠČÁK, D. et al. 2000. In: Informačná výchova: teminologický a výkladový slovník: odbor knižničná

a informačná veda. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-02818-1. Heslo: Knihovník, s.182-183.

KEER, G. a A. CARLOS. 2015. The Stereotype Stereotype: Our obsession with librarian representation. In: *American Libraries Magazine* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné na: <http://americanlibrariesmagazine.org/2015/10/30/the-stereotype-stereotype/>

KELLER, H. R. 1909. The old-fashioned virtues versus the ideal librarian. In: *Library Journal*. **34**(7). 295-298.

Librarian Stereotypes. 2012. In: *What is a librarian* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné na: <http://whatisalibrarian.blogspot.sk/2012/10/unfriendly-librarian.html>

LITWIN, R. 2010. The Library Paraprofessional Movement and the Deprofessionalization of Librarianship. In: *Progressive Librarian* [online]. 33,43-60 [cit. 2016-02-23]. Dostupné na: <http://www.libraryjuicepress.com/docs/deprofessionalization.pdf>

MARINELLI, S. a BAKER, T.2000. *Image and the Librarian: An Exploration of a Changing Profession* [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné na:

<http://home.earthlink.net/~cyberresearcher/ImageHomepage.htm#Homepage>

NITTLE, K.N. 2015. What is a stereotype? In: *About News* [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné na: <http://racerelations.about.com/od/understandingrac1/a/WhatIsaStereotype.htm>

SEALE, M. 2008. Old Maids, Policeman, and Social Rejects: Mass Media Representations and Public Perceptions of Librarians. In: *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship* [online]. **9**(1) [cit.2016-03-03]. Dostupné na: <http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v09n01/sealem01.html>

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva [online]. 2010. Bratislava: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva [cit. 2016-03-09]. Dostupné na: <http://www.snslp.sk/>

SMITH, S.C. 2012. *The Laughing Librarian: A history od American Library Humor* [online]. McFarland&Company: North Carolina [cit. 2016-02-18]. ISBN 978-0-7864-6452-4. Dostupné na: <https://books.google.sk/books?id=BbB125f6s4gC&pg=PA33&lpg=PA33&dq=librarian+stereotypes+in+EUROPE&source=bl&ots=v5H1iYENxy&sig=iVANvgqSDR5XFBVC9e2T31XISIQ&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwiJ-->

[Gigo7LAhWH_XIKHTHCD9kQ6AEIejAO#v=onepage&q=librarian%20stereotypes%20in%20EUROPE&f=false](https://overland.org.au/2015/07/a-brief-history-of-homophobia-in-dewey-decimal-classification/)

- SULIVAN, D. 2015. A brief history of homophobia in Dewey decimal classification. In: *Overland* [2015]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné na: <https://overland.org.au/2015/07/a-brief-history-of-homophobia-in-dewey-decimal-classification/>
- SURBHI, S. 2015. Differences Between Occupation and Profession. In: *Keydifferences* [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné na: <http://keydifferences.com/difference-between-occupation-and-profession.html>
- ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. 1998. Knihovnictví. In: *Česká terminologická databáze knihovnictví* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné na: http://aleph.nkp.cz/F/AQYV7H55XYXXSUCAI4RRLGQU6EJKEPJ7JKPGY1QD15B9BAQ8KC-60883?func=find-acc&acc_sequence=000002860

Zoznam tabuliek a obrázkov

Obrázok 1- Typická predstava knihovníka (Librarian 2012)	12
Obrázok 2- Súčasný stereotyp zobrazujúci knihovníčku ako superhrdinku (Crosby 2014)	12
Tabuľka 1- Porovnanie profesie a zamestnania (Surbhi 2015)	9
Tabuľka 2- Videá obsahujúce knihovnícke stereotypy vytvorené knihovníkmi	21
Tabuľka 3- Videá obsahujúce knihovnícke stereotypy nevytvorené knihovníkmi	21

© Slovenské národné stredisko pre
ľudské práva
2016

978-80-89016-81-5

9 788089 016815